

5. Григорьева А. Поэтическая фразеология, обозначающая различные чувства и состояния // Поэтическая фразеология Пушкина. – Москва, 1969.
6. Караулов Ю. Общая и русская идеография. – Москва, 1976.
7. Крюгер Ф. Сущность эмоциональных переживаний // Психология эмоций: Тексты. – Москва, 1984.
8. Куценюк Б. Эмоции и религия. – К., 1987.
9. Левонтина И. Жалость // Новый объяснительный словарь синонимов русского языка / Под ред. Ю. Апресяна. – Москва, 1997.
10. Леонтьев А. Потребности, мотивы, эмоции // Психология эмоций: Тексты. – Москва, 1984.
11. Немов Р. Практическая психология. – Москва, 1998.
12. Ніколаєнко Л. Категоризація і мовне вираження емоцій співчуття та злорадства (на матеріалі української, російської і польської мов) // Мовознавство. – 2005. – № 1.
13. Новикова Н. О реализации валентностных потенциалов слова в ассоциативном поле и в структуре предложения // Вопросы семантики. – Калининград, 1984.
14. Селігей П. Внутрішня форма назв емоцій в українській мові // Мовознавство. – 2001. – № 1.
15. Селігей П. Як українці говорять про свої думки та емоції // Українська мова та література. – 2005. – № 33.
16. Шипицына Г. Социальные компоненты в смысловой структуре семемы // Русское языкознание. – 1991. – № 23.
17. Франко І. Зібр. творів: У 50 томах. – К., 1976–1986.

Неля Блинова (Дніпропетровськ)

Суспільно-історична метонімія в публіцистичних текстах Івана Франка (1878–1907 років)

Мета дослідження полягає у з'ясуванні лексичних особливостей індивідуально-авторського стилю І. Франка, його публіцистичної манери письма як певного лінгвокультурного феномена, роль якого важко переоцінити у становленні сучасної публіцистики. У поданому фрагменті приділяємо дослідницьку увагу одній із груп лексем, що функціонують у Франковому публіцистичному тексті в метонімічних значеннях. Також проводимо аналіз функціонально-стилістичних особливостей цього різновиду перенесень. Актуальність завдання посилюється тим, що досі явища переносного значення слова – метонімія, синекдоха, метафора – не розглядали як органічний структурний компонент публіцистичного тексту. Були досліджені особливості поетичного тексту І. Франка (Л. Полюга) [5, 6], мовностилістичні засоби суспільно-політичних статей І. Франка (Б. Бендзар) [1, 2], філософська, економічна термінологія (Д. Кирик, Т. Панько) [3, 7–13], метафора в публіцистиці І. Франка (О. Сербенська) [14–16].

Суспільно-історичні реалії І. Франко розглядав, наприклад, у таких працях: “Що таке поступ?”, “Мислі о еволюції в історії людськості”, “Що таке соціалізм”, “Про працю”, “Програма галицьких соціалістів”, “Наука і її взаємини з працюючими класами”, де метонімія набула широкого вживання.

До групи лексем на означення суспільно-історичних понять, вжитих у Франківій публіцистиці 1878–1907 років у метонімічному значенні, належать: *боярин*, *барон*, *дідич*, *граф*, *король*, *князь*, *кріпак*, *лицар*, *пан*, *поміщик*, *посол*, *професор*, *цар*, *шляхта*, *слуга*, *хан*, *papa*. Перенесення відбулося за моделлю: “ознака (якість, дія тощо) – її суб’єкт”. На думку О. Тараненка, “метонімія може виходити на лексико-граматичний рівень – з переходом від абстрактного до конкретного, від дії до предмета тощо... (звання, ступінь, титул тощо – їх носій)” [17: 312]: “Вояцтво, збагачене війнами, посілося круг верховного владця, поробилося **лицарями, боярами, панами**” [19: т. 45: 112]; лексему “*боярин*” вжито у значенні: “У Росії до Петра I – особа, що мала найвищий сан, звання серед службовців. У Київській Русі – великий землевласник, що належав до князівського двору і входив до складу військової дружини князя” [18: т. 1: с. 178]; “*Пан*” вжито у значенні: “Поміщик у старій Польщі, Литві, Україні і Білорусії; дідич, поміщик, шляхтич, вельможа, дворянин” [18: т. 3: 196]; “Таким способом при помочі релігії та обрядів **слуги** народу зробились **панами** народу! Таким способом первісні самоуправні і народоуправні общини самі з себе витворили абсолютних владців: **королів, царів, князів**” [19: т. 45: 112]. Лексема “*Слуга*” має значення: “Людина, яка працює в ім’я кого-, чого-небудь, віддана комусь, чомусь” [18: т. 4: 267]; Метонімічне значення лексем “*король*” і “*цар*” словник фіксує: “У деяких країнах – титул монарха, а також особа, що має цей титул; монарх, самодержець” [18: т. 2: 338–339]; “Титул монарха в деяких країнах; монарх, що має цей титул” [18: т. 4: 771]; “Автономні були провінції супроти найвищого владника, автономні були **князі, графи, барони та дідичі** супроти цілої **держави**, автономні були **міста**, оскільки мали силу й засоби окупити та оборонити свою автономію” [18: т. 45: 445]; “*барон*” витлумачено в метонімічному значенні: “Дворянський титул, нижчий за графський; особа, що носить цей титул” [18: т. 1: 94]; аналогічно зафіксоване метонімічне значення лексеми “*граф*”: “Дворянський титул (середній між князем і бароном), а також особа, яка має цей титул” [18: т. 1: 661]; лексема ж “*дідич*” не знайшла відбиття свого метонімічного вживання у словнику: “Те саме, що поміщик; великий землевласник” [18: т. 1: 766]. “**Шляхта** поводитася з такими **попами** не краще, ніж з **кріпаками**, а деколи й гірше” [19: т. 27: 131]; “*Шляхта*” має таке тлумачення: “Польське дворянство взагалі; магнати” [18: т. 4: 886]; “*Пін*” – “Духовне звання у православної церкви, середнє між єпископом і дияконом. Служитель релігійного культу, що має це звання й здійснює богослужіння” [18: т. 3: 407]; Лексема “*кріпак*” потлумачена як “Особисто залежний від поміщика й прикріплений до земельного наділу селянин; невільник, раб” [18: т. 2: 387]. “Наш голосний, фразеологічний та в більшій частині неширий, бо ділами не підпертий патріотизм мусить уступити

місце поважному, мовчазному але глибоко відчутому народолюбству, що приймає безкритично слова тих, які сим чи іншим випадком були поставлені “на чоло народу”, стали **послами, професорами, головами товариств** і т. ін., мусить уступити місце живій, критичній праці думок і готовності – все і всюди подати й свій голос у загальній справі, виконувати діяльно, на власне ризико, але з повною свідомістю своє горожанське право” [19: т. 45: 406]. У цьому випадку лексема “*посол*” вживається у значенні “Повноважний дипломатичний представник найвищого рангу” [18: т. 3: 615]. Лексему “*професор*”, набуваючи метонімічного значення, яке не зафіксоване у словнику, трактуємо: “Найвище вчене звання, що надається найбільш кваліфікованим викладачам вузів та працівникам наукових установ та лікувальних закладів, що керують науково-дослідною і лікувальною роботою; посада, яку займає людина з цим званням; Особа, яка має це звання, займає цю посаду” [18: т. 3: 827]. “Вони воліли платити дань **ханові** кримському, як входити в вільні, хоч і як корисні умовія з “хаммами” і бунтівниками” [19: т. 45: 209]; лексема “*хан*” має зафіксоване метонімічне значення: “Титул монарха, феодального правителя в багатьох країнах Сходу в середні віки, а також особа, що мала цей титул” [18: т. 4: 713].

З функціонального погляду цікавим здається вживання лексем у метонімічних значеннях у складі ширших метафоричних і пояснювальних конструкцій: “**Царі, князі і попи** уступають з першого плану, перестають бути двигачами **історії**, – на їх місце стає сам люд, його економічні відносини, тобто праця й розвиток” [18: т. 4: 78]. У цьому випадку спостерігаємо метафору, збудовану за моделлю “ознаки, притаманні конкретній дії – дія абстрактна”, до складу якої природно входить низка лексем у метонімічних значеннях. Також спостерігаємо метонімічне вживання лексеми “історія”: “явище – наука, що його вивчає”. “Панські маєтки та їхні прибутки він вважає наслідком поту свого чола, тому краде їх при кожній зручній нагоді, а навіть доходить до такого зухвальства і підступності, що не вагається підкладати під економію **поміщиків** і їхніх службовців вогонь і перетворювати їх на попіл” [19: т. 27: 438]. Тут маємо перифрастичну конструкцію, що вжита як заміник дієслова “спалювати”, до складу якої входить лексема “*поміщики*”, що набула метонімічного вживання, поєднані з Біблійним виразом “потом чола свого”. “Обік нього з незатяжних початків витворюється стан воєнний, із якого з часом виходить **шляхта, пани**, що володіють землею й завойованими людьми, а далі **урядники**, люди, що всі свої сили віддають на службу **державі**, збирають податки, судять та карають інших людей, завідують державними добрами” [19: т. 45: 317]. У цьому прикладі маємо метонімічне вживання лексеми “*урядник*”, що тлумачиться як “Нижній чин повітової поліції” [18: т. 4: 647] й у Франковому тексті позначає осіб, що займали цю посаду. Також спостерігаємо вживання в метонімічному значенні “Апарат політичної влади в суспільстві” [18: т. 1: 734] лексеми “*держава*”.

На нашу думку, варто зазначити, що здебільшого лексеми цієї тематичної групи, набуваючи метонімічних значень, експресивного забарвлення висловлюванню не надають. Це відбувається лише у разі поєднання їх із прикметниками в ад’єктивному

словосполученні, які й вносять експресивність: “високі попи і шляхта”, “всевладні пани”, “навіжені пани”, “справжня польська шляхта”, номінативному словосполученні: “сваволя поміщиків”, “безумовна покірливість шляхти”, “денаціоналізована шляхта” “консервативна шляхта”, дієслівному словосполученні: “йти слідами шляхти”, “закинути шляхти”.

Лексеми, пов’язані з еволюцією суспільства: “боротьба”, “боротьба за існування”, “думка”, “порядок”, “рух”, “розвиток”: “...**боротьба** пролетаріату з буржуазією є **рухом** величезної більшості, розпочатим в інтересах тієї більшості” [19: т. 45: 451]. Спостерігаємо вживання лексеми “боротьба” у складі пояснювальної конструкції: “Чим більше виробляється тих індивідуальностей, тим більше в той же час людство почне відчувати свою єдність з природою: **боротьба** між людьми припиниться, а її місце займе **боротьба** з рештою природи – об’єднаними силами цілого людського роду” [19: т. 45: 460]. Лексема “боротьба” у Франковій публіцистиці вживається у значенні: “Активне протистояння, зіткнення між протилежними соціальними групами, станами, протилежними напрямками, течіями в суспільстві і т. ін. протистояння” [18: т. 1: 177], функціонуючи у складі пояснювальної конструкції.

Популяризуючи погляди на розвиток суспільства, І. Франко досить часто вживає калькований вираз “боротьба за існування”. Уперше його вжив Чарльз Дарвін, який відомий як автор загальнозживаних термінів: боротьба за існування і природний добір. Це частина заголовка його наукової праці: “Походження видів шляхом природного добору, або збереження обраних порід у боротьбі за існування” (1859). Сам І. Франко, вживаючи цей вираз, зазначав: “Цілу тоту штуку назвав Дарвін **боротьбою за існування**; назва, як видно, образова, а не докладна, бо говорячи о боротьбі, ми звичайно розуміємо тут якусь діяльність, оперту на волі, а між тим в органічній природі, не всюди можна говорити про діяльність” [19: т. 45: 84]. Отже, на наш погляд, у значенні цього словосполучення відбувся семантичний зсув і лексема “боротьба” поєднала значення дії конкретної зі значенням дії абстрактної. Спостерігаємо вживання цього термінологічного словосполучення у складі метафоричних конструкцій: “Ті дві парості, в важкій **боротьбі** за існування, мусили різницюватися чимраз далі, приноровлюючись в щораз нові раси” [19: т. 45: 94].

Лексема “думка” вживається як актантна метонімія, використовуючись як у значенні “Те, що з’явилося у результаті міркування, продукт мислення; дума, гадка, мисль, судження, міркування”, так і як “Відображення об’єктивної дійсності в поняттях, судженнях, висновках; процес мислення” [18: т. 1: 862], тобто одна й та сама лексема позначає і процес, і результат дії: “Після цих перших учителів громадянства пішли другі, котрі чимраз далі поширювали та роз’яснювали їх **думки**” [19: т. 45: 157]; “Та **думка**, хоча в принципі визнавалася всіма товаришами, майже завжди натрапляла на непереборні труднощі практичного характеру, тобто коли йшлося про її реалізацію” [19: т. 45: 24].

Ця лексема має здатність функціонувати у складі метафоричної конструкції: “Так само й англієць Роберт Оуен немало причинився до розширення тих **думок**,

заложивши в Шотландії робітницьку оселю фабричну, Нью-Ленарк, де старався вихованням змалку призвичаювати людей до дружності, любові, справедливості і спільної праці. ...А коли ...оселя тота упала, Оуен пішов між робітників і більше ніж п'ятдесят літ працював між ними, ширячи **думки** про новий, правдивий порядок людський" [19: т. 45: 157]. Метафоричне перенесення у словосполученні "*ширити думки*" ґрунтується на зближенні значення абстрактної дії і конкретної.

Значного розвитку у Франковій публіцистиці набули лексеми "*рух*", "*розвиток*", "*розвій*". Лексема "*рух*" вжита в кількох значеннях: "Ось чим різниться **рух** пролетаріату від своїх попередників; у тім полягає його прогресивне значення" [19: т. 45: 451], де вона позначає: "Громадська діяльність або масовий виступ, спрямований на досягнення певної мети" [18: т. 4: 124]. "Вироби вдосконалюються завдяки поступу механіки, ціни їх, за рахунок масового виробництва, стають дедалі доступніші; тому люди стають все вимогливішими, все більше цивілізуються, **рух** посилюється і торгівля поживляється" [19: т. 44: кн. 1: 76]. У цьому випадку І. Франко оперує значенням "Процес розвитку, в результаті якого відбувається зміна якості предмета, явища і т. ін., відрух" [18: т. 4: 124]. З функціонального погляду спостерігаємо її у складі пояснювальної асиндетичної конструкції.

Лексема "*розвиток*", будучи віддієслівним іменником, позначає: "Рух, хід, поступ" [18: т. 4: 20], тобто поєднує ознаки іменника і дієслова, є свідченням функціонування цієї лексеми в актантному метонімічному значенні. "Я розумію під революцією іменно цілий великий ряд таких культурних, наукових і політичних фактів, будь вони криваві або й зовсім ні, котрі змінюють всі дотогочасні поняття і основу і цілий **розвиток** якогось народу повертають на зовсім іншу дорогу" [19: т. 48: 111].

Лексеми, що стосуються суспільно-історичних студій: "*агітація*", "*бесіда*", "*вимирання*", "*винародовлення*", "*вироблення*", "*влов добичі*", "*досліджування*", "*заселювання*", "*зв'язок*", "*здруження*", "*зміцнення*", "*зрост і скріплення*", "*культура*", "*намагання*", "*наука*", "*невільництво*", "*нерівність*", "*посідання*", "*поступ*", "*пошанування*", "*промисел*", "*ремесло*", "*розвій*", "*розділ*", "*роздруження*", "*стиснення*", "*стрілецтво, рибальство, ловецтво*", "*торгівля*", "*улагоджування*", "*штука*", "*щезання*". Тематична група обіймає як термінологічні назви і словосполучення, так і загальнонавчівану лексику, яку І. Франко вживає, проводячи суспільно-історичні дослідження.

"На око може таке речення видатися парадоксом, особливо коли зважимо стоси шовіністичних брошур з девізом "Polska w dawnych granicach", копиці **бесід**, множество **агітацій** і цілу систему **винародовлення**, котрою вони віддавна стараються ущасливити нас – а все в імені історичної Польщі" [19: т. 45: 216]. Лексема "*бесіда*" в контексті авторського вживання набуває метонімічного зсуву "дія – друкована продукція", на що вказує означаючий іменник "копиця". "*Агітація*" і "*винародовлення*" функціонують як актантна метонімія з переносно вжитим значенням "дія – результат дії". З функціонального погляду спостерігаємо нанизу-

вання лексем з метонімічними значеннями як контекстуальних синонімів, що ними пояснюється наступне твердження з іронічним емоційним забарвленням.

У цій тематичній групі спостерігаємо часте функціонування лексем у їх актантних значеннях, коли перенесення відбувається за моделлю “дія – її результат”: “**Вимирання, щезання** непоступових людей іде тепер сто раз швидше, ніж ішло давніше” [19: т. 45: 314]. “Послідні **досліджування** вчених чимраз виразніше стверджують ось яку догадку” [19: т. 45: 93]; “Дальша і дуже важлива користь життя в чередах та громадах було **вироблення** бесіди” [19: т. 45: 104]; “З часом почали люди декуди так само збиратися в більші громади, та вже не для **оборони**, а для **влову добичі**” [19: т. 45: 103]; “Загал обійме отже (звісно, поручить виборним) заряд громадської праці і **розсуджування** можливих спорів між громадянами, а також в разі потреби **оборону** перед постороннім ворогом” [19: т. 45: 137]; “В економічнім згляді бачимо також зразу велике **намагання** до спільності і здруження праці. Земля, не будши в нічийм **посіданню** в первісній дикій добі, стається тепер спільною власністю племен та громад чи то стрілецьких, чи пастирських, чи рільничих” [19: т. 45: 108]; “**Пошанування** для життя співгромадян, для їх особистої власності, почуття свого обов’язку, любов для своєї родини, – всі ті привички та чуття, що тепер можуть уважатися вродженими чоловікові, виробилися аж з часом, по довгім і важкім **розвитку**, в початках дружного життя людей і утвердились відтак в людській натурі природним добором” [19: т. 45: 105].

“В кінці згадати ще треба про одну користь громадського життя, а іменно **вироблення** наклонів суспільних (Socialinstinkte), котрі з свого боку причинювалися чимраз більше до **зросту і скріплення** суспільного життя” [19: т. 45: 105]. У цьому випадку, окрім актантних метонімічних значень лексем “*вироблення*”, “*зріст*”, “*скріплення*”, спостерігаємо притаманне публіцистичному тексту І. Франка залучення варваризма для передачі іншомовного терміна: “Немало знаходимо в І. Франка і таких глосів, коли національний суспільно-політичний термін коментується варваризмом з німецької мови, що свідчить про звичність німецького терміна, запозиченого при перекладі німецької суспільно-політичної літератури, про поширеність німецьких термінів [...], а також про намагання Франка підібрати або й створити найбільш вдалу кальку” [9: 50].

Спостерігаємо і суміщення в одному контексті актантної метонімії з іншими моделями метонімічного перенесення. “Ми бачимо, як галицькі народовці кричать уже віддавна о самостійності малоруської мови, а й досі для **затвердження** тої самостійності не видали ані **словаря, ні граматики**, а, говорячи о своїй бесіді, покликуються тільки на німців, москалів, чехів та поляків” [19: т. 45: 76]. В зазначеному уривку лексема “*затвердження*” виступає в актантному метонімічному значенні “дія – результат дії”, у лексемі “*словар*” перенесення відбувається за лінією “предмет – те, що у ньому”, зокрема “книга – сукупність слів”; лексема “*граматика*” отримує ціле нашарування метонімічних значень. По-перше, це “явище – наука, що його вивчає”, по-друге, “книга – її зміст”. Як стверджує В. Чабаненко:

“Експресивний ефект від використання багатозначної лексеми видобувається за рахунок реальної або можливої різноплановості авторського слововживання. При цьому велике значення має та обставина, що як у свідомості мовця (автора), так і в свідомості слухача (читача) вжитий семантичний варіант слова завжди асоціюється з іншими варіантами. Інакше кажучи, лінгвостилістичні барви семантичного варіанта вияскравлюються на тлі його складних логіко-ситуативних зв’язків з усіма останніми значеннями полісемантичної лексеми” [20: 128]. “Сей **розділ** робиться вже на підставі здобутків попередньої доби, на підставі здруження суспільного. Лексема “розділ” уживається на означення дії, на відміну зафіксованого тлумачним словником значення “Присвячена одній темі частина книжки, твору і т. ін.” [18: т. 4: 34].

Лексема “здруження” входить до складу метафоричної пояснювальної конструкції, в якій перенесення відбувається за схожістю дій конкретної та абстрактної: “Зразу звичайні форми людського **здруження**, вони в дальших поколіннях набирали безмірно більшої сили, яко установи давні, предківські, ба дані людям самими богами, т. є. святі і для кожного обов’язкові” [19: т. 45: 109]. Також вона виявляє здатність до функціонування у складі антитетичної конструкції, за допомогою словотворчих засобів стаючи антонімом, але зберігаючи актантне метонімічне перенесення з дії на її результат. “Оттак-то первісне **здруження** людей, само, силою власних в нім лежачих консеквенцій, виродило знов **роздруження**, нерівність між людьми” [19: т. 45: 114]. Градаційна метафорична конструкція також залучає у Франковому тексті до свого складу лексеми “здружування” у метонімічному значенні: “Раз ті обряди, ті звичаї показалися добрими для тісного **здружування** людей – вони мусили відтак збільшуватись, змагатися і ширитися до крайності, мусили швидко охопити всі боки єдиничного чи й суспільного життя людей” [19: т. 45: 108].

У значенні лексеми “невільництво” спостерігаємо семантичний зсув від конкретного до абстрактного: “Часті війни, повстаюче з них з одного боку **невільництво**, а з другого боку збагачування вояків вносило в тоту первісну одностайну громаду новий складник – економічну нерівність” [19: т. 45: 110].

І. Франко використовує й метонімію, що сприяє розвитку рівня лексико-граматичної і граматичної семантики. Метонімічні значення виникають при переходах від абстрактного (якісність або дія) до конкретних значень як збірності [17: 313]: “Перша з тих форм звільна доводить людей від **стрілецтва, рибальства та ловецтва** до життя пастирського та рільничого; попихає їх до вдосконалення своїх робочих приладів, до **заселювання** безмірних пустирів, **вирубування** лісів, **сушення** боліт, **освоєння** різної худоби і до чимраз кращого **улаштування** своїх економічних відносин” [19: т. 45: 107]. Весь уривок є авторською антропоморфічною метафорою, до складу якої входять нанизані контекстуальні синоніми, що, крім зазначених лексем з переходом у значенні від конкретного до абстрактного, залучають також низку віддієслівних іменників, зсув у семантиці яких відбувся за лінією “дія – її результат”.

Актантні метонімії мають здатність входити до складу метафоричної антитетичної конструкції: “Друга форма боротьби за існування викликає чимраз більші

війни і хоч не раз нищить і руйнує майно й існування многих одиниць, то зато причинюється до **стиснення** суспільного зв'язку до **зміцнення** державної організації” [19: т. 45: 107].

“**Відродження**, гуманізм, **реформація** були жахливим занепадом, вигнанням з того раю, бо вони вибороли для індивідууму людське право: мати власну думку в справах держави і справах віри” [19: т. 28: 149]. У зазначеному прикладі лексеми “*відродження, реформація*” отримують метонімічне значення “дія – епоха в розвитку людства” і входять до складу метафоричної ремінісцевованої пояснювальної конструкції.

Суспільно-історична метонімія представлена кількома групами лексем. Значного вияву у Франковій публіцистиці набули назви осіб на означення посад, звань, титулів, чинів, де метонімічне перенесення відбулося за моделлю “ознака (якість, дія тощо) – її суб’єкт”. Означені лексеми виконують номінативну функцію у тканині публіцистичного тексту, мають здатність входити до складу градаційної конструкції, перифрастичної конструкції. Поєднуючись із прикметниками в ад’єктивному словосполученні, набувають експресивності.

Лексеми, пов’язані із суспільно-історичними авторськими студіями, поглядами Франка-публіциста на еволюційні процеси в суспільстві, використовуються як актантна метонімія у складі метафоричних конструкцій. Можливе також поєднання у близькому контексті актантної метонімії з іншими моделями метонімічного перенесення, що увиразнює та увиразнює публіцистичний текст.

Література:

1. Бендзар Б. Мова та стиль публіцистичних творів Івана Франка німецькою мовою // Матеріали міжвузівської ювілейної наукової конференції, присвяченої 110-річчю з дня народження та 50-річчю з дня смерті І. Франка / Житомирський педагогічний інститут. – Львів, 1968.
2. Бендзар Б. Мовностилістичні засоби суспільно-політичних статей І. Франка німецькою мовою // Тези доповідей до 20-ї наукової конференції / Ужгородський університет. Питання романо-германської та угорської філології. – Ужгород, 1966.
3. Кирик Д. Філософська термінологія двох перекладів Івана Франка // Питання слов’янського мовознавства. – Львів, 1963. – Кн. 7–8; Панько Т. Взаємодія понятійного й образного в публіцистиці І. Франка // Українське літературознавство. Іван Франко. Статті і матеріали. – Львів, 1970. – Вип. 11.
5. Полюга Л. Полісемія і переносне вживання слів у поетичних творах І. Франка // Франковчений: Тези доповідей дев’ятої щорічної наукової сесії, присвяченої вивченню творчості І. Франка. – Львів, 1964.
6. Полюга Л. Слово у поетичній творчості І. Франка / АН УРСР. Ін-т сусп. наук. – К., 1977.
7. Панько Т. Від терміна до системи: Становлення марксистсько-ленінської політекономічної термінології у східнослов’янських мовах. – Львів, 1979.
8. Панько Т. Економічна термінологія в науковій спадщині І. Франка // Франковчений: Тези доповідей дев’ятої щорічної наукової сесії, присвяченої вивченню творчості І. Франка. – Львів, 1964.

9. Панько Т. Принципи створення суспільно-політичних термінів у Франкових перекладах творів К. Маркса та Ф. Енгельса // Матеріали міжвузівської ювілейної наукової конференції, присвяченої 110-річчю з дня народження та 50-річчю з дня смерті І. Франка / Житомирський педагогічний інститут. – Львів, 1968.
10. Панько Т. Роль Івана Франка у формуванні української термінології на означення марксистських соціально-економічних понять // Українське літературознавство. – Іван Франко. Статті і матеріали. – Львів, 1979. – Вип. 32.
11. Панько Т. Спостереження над деякими особливостями науково-публіцистичних праць І. Франка // Українське літературознавство. – Іван Франко. Статті і матеріали. – Львів, 1975. – Вип. 23.
12. Панько Т. Спостереження над мовою і стилем науково-публіцистичних праць І. Франка // Матеріали Республіканської наукової конференції, присвяченої 115-річчю з дня народження та 55-річчю з дня смерті І. Франка / Житомирський педагогічний інститут. – Житомир, 1971.
13. Панько Т. Суспільно-політичний термін у лінгвістичній концепції Івана Франка // Іван Франко і питання мовознавства / Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 1983. – Вип. 13.
14. Сербенська О. Журналістська творчість у концепції І. Франка // Українське літературознавство. – Львів, 1989. – Вип. 52.
15. Сербенська О. Політична метафора в наукових текстах Івана Франка // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин. Матеріали Міжнародної наукової конференції. – Львів, 1998.
16. Сербенська О. Роль Івана Франка в становленні і розвитку газетно-публіцистичного стилю української мови // Іван Франко і світова культура / Матеріали міжнародного симпозиуму ЮНЕСКО (Львів, 11–15 вересня 1986 р.). – К., 1990. – Кн. 2.
17. Тараненко О. Метонімія // Українська мова. Енциклопедія. – К., 2000.
18. Новий тлумачний словник української мови: У 4-х томах. – К., 2000.
19. Франко І. Зібр. творів: У 50 томах. – К., 1976–1986.
20. Чабаненко В. Основи мовної експресії. – К., 1984.

Зоряна Василько (Львів)

Лінгвокраїнознавчий потенціал гендронімів (на матеріалі “Галицько-руських приповідок” Івана Франка)

З’ясування ролі І. Франка в розбудові української літературної мови є одним із найважливіших завдань лінгвістичного франкознавства. Дослідження культурного компонента національної мови – важливий крок до розуміння історії народу, особливостей його світобачення та світовідчуття. Одним із наймісткіших виражальних засобів української мови є прислів’я і приказки, що ввійшли до багатогранної